

Budapest

József-körút 29. sz.

A KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel 12 korona.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kitartás« című jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 48.314.900. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: *benedekfalvi Dr. Luby Gyula* máv. titkár és ügyész.
Igazgatók: *Kubik Béla* orsz. képviselő, *Fábián Lajos* mérnök, *Ilkey László* székesfővárosi hiv. főnök, *Dr. Bankos Károly* máv. f., *Vécsey Frigyes* máv. altiszt, *Horváth István* mozdonyfőszereelő.

Az egyesület tagjait illető kedvezmények.

A tagsági jogosultság első évében:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona baleseti segélyben.
b) Baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalék szerinti összeggel kárpóttatik.

A második évben:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első évben.
b) Ha a tag elhal, az általa a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 500 korona halálzási segély fizetetik.
c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona halálzási segély fizetetik.
d) Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona beteg-segélyre tarthat igényt.

A harmadik évben:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első és második évben.
b) Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 1000 korona halálzási segély adatik.
c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona fizetetik.
d) Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona beteg-segélyre tarthat igényt.

A negyedik évtől kezdve:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első, második és harmadik évben.
b) Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezménye-

zettnek 2000 korona halálzási segély fizetetik ki.

c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 500 korona fizetetik.

d) Ha a tag 4 héten túl beteg, hetenkint, 6 héten át, 10 korona beteg-segélyre tarthat igényt.

Ezek képezik a biztosítottaknak **A)** csoportját, míg azok, akik a **B)** csoportba óhajtanak belépni, az itt felsorolt pénzbeli kedvezményeknek csupán felét kapják.

Ezen kedvezmények ellenértéke fejében az utóbbi csoportba belépők az első évben havi két korona, a második évtől kezdve havi 2 korona 50 fillér tagsági díjat, az **A)** csoportba belépők pedig az első évben szintén havi 2 korona, a második és a következő években havi 5 korona tagsági díjat fizetnek.

Ezen kedvezményekben a tagok mindaddig részesülnek, amíg az egyesület tagjai maradnak; a balesetbiztosítás azonban a 60 éves életkor betöltése után megszűnik.

Azok, kik az egyesületbe való belépéskor már 45-ik életévüket elérték, a fent felsorolt kedvezményeknek csak felét kapják.

Aki 55-ik életévét elérte, az egyesületbe fel nem vétetik.

Mindezekon felül úgy az **A)**, min a **B)** csoportba tartozó tagoknak a következő kedvezményekre van igényük.

Peres és perenkívüli ügyekben csupán a készkiadások felszámítása mellett ügyvédi képviselőben részesülnek.

A »Kitartás« című hetenkint megjelenő lapot díjtalanul kapják.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 37. számában kimutatott segélyösszeg 14.550 korona.

Balesetsegélyek.

Lapunk 37. számában kimutatott segélyösszeg 14.226 korona 66 fillér.

Betegsegélyek.

Lapunk 37. számában kimutatott segélyösszeg 4630 korona.

Olvasóinkhoz.

Folyó évi szeptember hó 1-ével új előfizetést nyitunk lapunkra mindazok számára, akik egyesületünknek nem tagjai, de akik úgy a balesetbiztosításnak kedvezményében, mint egy komoly és tartalmas hetilap hasznos, szórakoztató olvasmányában részesülni akarnak.

Lapunknak eddig megjelent számai tesznek tanubizonyságot róla, hogy ilyen komoly, tárgyilagos és tartalmas egyesületi közlöny — legalább ebben a szakmában — ez idő szerint nincs sehol az országban. De nincsen olyan lap sem, amely a balesetbiztosítás kedvezményét mindenkinek, kivétel nélkül, oly olcsó árban nyujtaná, mint a mi heti közlönyünk.

Nem egyesületi tagok részére a lap előfizetési ára havonként egy korona. Ennek ellenében megkapják az előfizetők a minden vasárnap megjelenő lapot, és a »Nemzeti Baleset-Biztosító Részvénytársaságnál« 2000, azaz kétezer koronáig vannak biztosítva, halált okozó vagy állandó és teljes munkaképtelenséggel járó baleset ellen, szintugy ezen 2000 korona arányában minden olyan baleset ellen, amely részleges, de állandó rokkantságot okoz. Erről a biztosításról minden előfizető — aki nem a »Kitartás«-egyesületnek tagja — egy külön biztosítási kötvényt kap.

Ezen lapelőfizetés nem tévesztendő össze

magával az egyesületi tagsággal. Mert az egyesületi tagok úgy mint eddig, továbbra is díjtalanul kapják a lapot és az azzal járó összes kedvezményeket. Akik pedig még nem egyesületi tagok, de a lap élén felsorolt kedvezményeket óhajtják elérni, azoknak nem elég csak magára a lapra előfizetniök, hanem szabályszerű felvételi igazolvánnyal az egyesületbe való felvételt kell kérelmezniök.

Egyesületünknek minden egyes tagját felkérjük, hogy a lapot minél szélesebb körökben ismertessék, megkedveltessek és ezzel nemcsak az egyesületnek, hanem önönmaguknak is hasznot hajtsanak. Mert az egyesületnek terjeszkedése és megerősödése minden egyes tagnak megerősödése egyuttal. Különösen a bizalmi férfiakat kérjük, hogy úgy a lapnak, mint az egyesületnek érdekeit ebben az irányban is karolják fel és terjesszék, a kellő felvilágosításokat, útbaigazításokat minden irányban megadják s a lap külön előfizetési díjait szokásos úton juttassák az egyesület pénztárához.

Ujból hangsulyozzuk, hogy nem egyesületi tagok részére az előfizetési díj — baleset ellen való biztosítással egyutt — havonként egy korona, negyedévenként három korona, félévenként hat korona, egész évre pedig tizenkét korona.

A „jött-ment“-ek.

(T. A.) Országszerte megkezdődtek a választási mozgalmak, folyik a korteskedés. A honatyák ötéves mandátuma lejárt, a nemzetnek, a népnek új atyákra, új tutorokra van szüksége. Akik további öt esztendőön át viseljék az ő képét, intézzék az ő sorsát.

Az egyes választó-kerületekben erősen folyik a jelölés, hogy hát ki legyen a »szeregett«. Az izlések nem hiába, hogy nagyon különbözők, a jelöltek névsora is a legnagyobb változatosságot mutatja. Az egyik szimliberális a czilinder tetejétől a kalocsni talpáig, a másik elkeseredetten dörgi, hogy »nem enged a negyvennyolcából«, ha mindjárt sarkantus csizmát kellene is huznia — ideig-óráig.

Hanem hát ez mind politika. Ami bennünket nem érdekel. Mi csupán azt akarjuk ebből a politikából kiragadni, ami bennünket, mint vasuti embereket, megillet és ami a vasuti embernek a szerepét ebben a választási mozgalomban közelről érinti.

Olvastuk az újságokból, hogy egy igen tekintélyes vidéki városnak egyik választó-kerületében a választó-polgárok egy fő-fő vasuti urat léptettek fel képviselő-jelöltként. Ez eddig rendben volna.

Ámde mást is olvastunk ugyanott és ugyanakkor: azt, hogy a választók másik részének ez az ur nem kell, mert *idegen*. Nem kell nagy talentum hozzá, hogy kitaláljuk, hogy azok, akik ezt az urat jelölték, vasuti emberek voltak, az ugynevezett »jött-ment“-ek; míg azok, akik ezt a jelölést ellenezték, a benszülöttek, a »czivisek« valának.

Hát ez az egy tény mindennél jobban jellemzi a magyar vasuti embernek helyzetét a magyar társadalomban. Ez bizonyítja mindennél jobban, hogy a magyar vasutas egy félszázados mult, a haza szolgálatában kifejtett páratlan munkálkodás és annak dacára, hogy szive, lelke egy e nemzetével — még mindig csak *idegen*, még mindig csak *jött-ment* a saját honában.

Hogyan? Hát igazán hontalanok volnánk mi e hazában? Hát vannak még rétegei e nemzetnek, gondolkodó fői e hazának, akik kétségbe merik vonni azt, hogy mi is csak »itthon« vagyunk ám ebben az országban? Akadnak még most is oly rövidlátó lelkek, akik a lokális hazafiság önző ürügye alatt letagadják hazafiságunkat, letagadják a közjó szolgálatában kifejtett sikerdus munkálkodásunkat és letagadják arra való érdemünket,

hogy ez ország sorsának intézéséhez már most mi is hozzászólhassunk? Mi, akik minden tudásunkkal, minden testi erőnkkel segítettünk a hazát a virágzásnak arra a magas fokára emelni, ahol az ma áll!

A példa mutatja, hogy bizony akadnak. És ez felette szomorú mireánk nézve. Mert ebből láthatjuk, hogy mi a nemzet egy részének a felfogásában a polgári jogok gyakorlását illetőleg még mindig nem vagyunk egyenrangúak még az utolsó földműves emberrel sem. Mi jók vagyunk és felette hasznosak az ily urak szemeiben — eszköznek, de nincs meg a képesítésünk ahhoz, hogy erőnkkel és tehetségünkkel magasabb régiókban is szolgáljuk hazánkat. Mi jók vagyunk és felette hasznosak, amikor a helyi érdekeket zsebeinkkel és szavazatainkkal kell támogatni; de nincs meg a kvalifikációnk ahhoz, hogy ezen helyi érdekeknek alkalomadtán szószólói is tudjunk lenni. Mi jók vagyunk és felette hasznosak, amikor minden egyes polgárnak, és ezzel az egész közösségnek előnyét, hasznát és javát kell előmozdítanunk; de tolakodók, vagy legalább is szerénytelenek, ha ezen polgárok egynémelyikétől elismerést, bizalmat kívánunk. Ha helyi terheiknek közös viseléséről van szó, majd agyonölnék a ragaszkodásukkal. Ha érdekeik, kívánságaik előmozdítását, ha szavazatainkat kérik tőlünk, majd hogy tejbe-vajba fűrösztönek. De ha mi viszont a legegyszerűbb polgári jogot kívánjuk tőlük, azt, amelyet minden választó követelhet magának, hogy t. i. *választható* is legyen: akkor hátrább az agarakkal! Akkor egyszerre *idegenek* vagyunk!

Ámde nemcsak mireánk nézve szomorú ez a helyzet. Szomorú világot vet ez arra a társadalomra is, ahol ilyen felfogások még létezhetnek. Mert mit ért ez a társadalom az alatt, hogy *idegen*? Azt-e, hogy nem az illető helynek a szülötte? Hát akkor miért szalad száz meg száz választó-kerületnek mindenféle deputációja Budapestre, mihová, csak hogy olyan jelöltet találjon, aki ugyancsak nem járt soha még a tájékukon sem? Avagy éppen csak azért *idegen*, mert vasuti ember az illető? Akkor meg nagyon, de nagyon sokat kell bizonyos rétegeknek még tanulniok, hogy méltányolni tudják, mi az a vasut, mit jelent az a közgazdaságnak minden ágában, mily feladatokat teljesítenek annak vezetőférfiai a nemzeti haladásnak, a nemzeti jólétnek előmozdításában. Még nagyon sokat kell tanulniok, hogy belássák, miszerint a tapasztalt, széles látókörű vasuti férfiaknak bevitele a parlamentbe csak javára válhatik a hazának, és

diszére azon választó-kerületnek, amely ilyen férfiakba helyezte az ő bizalmát.

Első sorban az kell persze ennek eléréséhez, hogy országszerte, mindenfelé tanulják meg, hogy a magyar vasuti ember mint jó hazafi és mint honpolgár, mindenütt, az országnak minden talpalatnyi földjén *otthon* van. Hivatása hozza ezt magával, melylyel a hazát szolgálja.

Szibéria őslakói.

Szibéria sarkvidékének legnagyobb része lakatlan s valószínűleg állandóan az is fog maradni. Többször kísérlettek meg különösen halászok állandó telepeket létesíteni s egy darabig sikerült is azokat fentartani, sőt a sok halhulladék következtében némely helyen a föld oly termékeny lett, hogy némi konyhakertészetet is folytathattak, de az emberi erő az idő viszontagságait nem képes sokáig kibírni. Kisebb bajokon kívül — melyek közé tartozik a sok szúnyog s falánk madár — maga a téli hideg türehetetlen s a bezárkózás skorbutot s más bajokat idéz elő. Különösen veszedelmes e hideg, ha szél fúv. Anélkül, hogy erős fájdalmat éreznék, szabadon álló testrészeink, különösen az arc, megfagnak s ha jó korán meg nem dörzsölik kézzel vagy olvadtt hóval, rettenetes betegséget okoznak. Véres vízzel telt fagyhólyagok támadnak az arcon, néha egészen elborítják azt, kínzó fájdalmat okoznak s örökké elrútitják az emberi ábrázatot.

Ily körülmények között nem csoda, hogy a szibériai partvidékeken nagyrészt csak nyáron fordulnak meg még a bennlakó szamojédok s vogulok is s még a nagy folyók mentében is igen messze kell befelé haladnunk, hogy egyes kezdetleges telepeket s vándornépeket találjunk. A Léna torkolatától kelet felé azonban lassanként enyhébb lesz az éghajlat s ezért ha nem is európaiak, de sarkvidéki bennlakó félvad törzsek mindinkább sűrűbben mutatkoznak, sőt itt-ott a partokat tullepve, egyes szigeteken is helyet foglalnak.

Közönségesen e népcsoportot (mely különben, mint a lappok s szamojédok csak egy pár fokkal hatol feljebb a sarkkörnél s ezért nem oly tulajdonképeni sarkköri nép, mint az eszkimók) csukcsoknak szokták nevezni, ez elnevezés alatt értve több külön törzset, melyek egymástól annyira eltérők, hogy egymás nyelvét sem értik meg. Szibéria népeinek jellemzésénél már szóltunk ugyan röviden ez érdekes népről, de szükségesnek tartjuk most is megemlékezni róluk, mivel megismerésük azóta jelentékenyen előre haladt éppen az által, hogy Nordenskjöld s társai nagy utjokban kénytelenek voltak egy telet közöttük tölteni.

A csukcsok összesen 20–30.000-en vannak mintegy 500 telepen elszórva, mely telepek 5–25 sátorból állanak. Különböző törzseik közül egyesek az eszkimókra emlékeztetnek, de kétségkívül közös eredetűek. Legnagyobb számmal vannak a Kolyucsín-öböl s Bering-csatorna között, hol halak s fókák nagy számmal fordulnak elő s szükség esetén a nép a közel levő amerikai partokon is talál segítséget. Egyenesen kereskedelmi szempontból is felkeresik az eszkimókat s indiánokat, míg az oroszokkal igen csekély összeköttetésük van s nagy részé-

nek még tudomása is alig van azok hatóságáról. A csukcsok általában kereskedelemmel előszeretettel foglalkoznak, bár a pénz becsét nem tudják s csak cserekereskedést folytatnak. Tű, kés, furó s más iparcikk, ruhanemű, de különösen dohány s pálinka fő kereseti tárgyaik. Ez utóbbiakért készek mindent feláldozni s a kis gyermekektől kezdve az öregekig mindenki élvezi e bódító szereket; más tárgyat azonban meglátogatnak s nem engedik magukat megcsaltni. A kereskedelmi ravaszsággal együtt jár náluk a hazugság szeretete is. A lopás azonban ritkaság köztük, nem mint az eszkimóknál s általában békés, becsületes s gyermeki kedélyhez képest eléggé megbízható nép a dohány és pálinka hatása nélkül. Egymás közt nagy vonzalom uralkodik, a betegeket gyöngéden ápolják s még az iramszarvasokkal s kutyákkal is igen nyájasan bannak. Mindenkor társaságban lehet őket találni, beszélgetni szeretnek, egymáson segítenek s nem ritka eset, hogy a férfinak több neje egy és ugyanazon kunyhóban békésen megfér egymás mellett. Idegektől koldulni szeretnek, sőt valósággal toladólag lepik el a hajókat.

Sátoraikat rendszeren félig a földbe ássák mintegy 3 láb mélységre. Közepén nagy oszlop áll, melyhez ferde alakban a többi bórrel bevont s összekötött gerendák. Minden sáturnak külön aivó helyisége s néha külön kamarája is van. Középett áll a főző üst, a falakon a vadászó szerszámok s bűbajos szerek, köztük rendszeren egy-egy dob s farkas-fő is. A hálóhelyek elkülönítve vannak. A gyermekek a sátrakban kivétel nélkül meztelenen járnak, a felnőttek is csak szeméremtestüket kötik be. Szép időben kinn is félmeztelenül járnak, rendszeren öltözetük azonban iramszarvasbőrből (peska) készült több darab, hasonló a lappokéhoz; rossz időben e fölé még belekből készült dolmányt s ünnepies alkalommal gyapotruhát öltenek fel. Fejüket szorosán odatapadó, gyöngyökkel megrakott sapka borítja; de csupasz fejjel is gyakran járnak. Télen kámzsaaalaku fejüket viselnek. A lábat mocassinokba öltöztetik szőrös rozmár- vagy medvebőr-talppal. A nők iramszarvas-öltözete szélesebb, mint a férfiaké, alul nem nyílt, hanem egy van összevarrva, hogy széles, térdig érő bugyogót képez. Felső ruháik karja szélesen kivágott. A nők hosszú, font hajat viselnek, míg a férfiak hajaikat egészen leberetválják, csak elől hagynak egy kis hajkoszorút, melyet a homlokra simítanak, ép úgy, mint a régi indiánok. A férfiak fülbevalókat mind hordanak s a nők arcukat tetovirozzák s néha a férfiak is. Az iramszarvas csukcsok öltözete a parti csukcsokétól csak annyiban különbözik, hogy foka- s rozmárbőrt nem használnak s a nők nyakaikon üveggyöngyöket hordanak.

Mindegyik barnás-sárga színű arcú, fekete haju s szemű, eléggé kellemes termetű s életmódjuk eltérése daczára szokásaik nagyjában megegyeznek egymással. Növényételt mind esznek, részint fűzfaleveleket a hushoz, részint földben termő csicsókaforma gumókat s gyökereket. Az iramszarvas s foka képezik a fő csemege tárgyat, nagyon kedvelik az iramszarvas beléből kivett s már félig megemésztett növényi anyagokat s ezeket bórzsákban megőrzik. Zsákokban tartják a fókák zsirját is, mely többek közt gyertya gyanánt szolgál, belül mocsári mohot használnak. A tűz gyújtására megrágott s megszáritott farojtok vagy győ-

kerek s kovaféle kövek szolgálnak. Tea is elterjedt náluk, a kávé nem szeretik, csak erősen megczukrozva. Rendesen fekvé esznek, oly módon, hogy testük s fejük a felemelt vászon alatt a külső sátorban van, hol az eledelt feltálaták. A nőknek feladatuk az eledelen kívül a benső házi ügyek vezetése, de ezért unalmukban gyakran kapargálják egymás fejét, midőn az elfogott apró állatokat egyszerűen fogaikkal rágják szét.

Iramszarvas- vagy kutyafogataikkal a csukcsok igen messze vidékekre s aránylag gyorsan tudnak elhatolni, még a jégzajlástól sem könnyen ijednek meg. Egymással találkozva, meghajtják makukat s kezüket üdvözlésül előre nyújtják, azután rendesen együttesen haladnak a munkára. A halászon kereskedésen kívül különösen a déli részeken nagy baromtenyésztéssel foglalkoznak. Ipar nincs náluk, de kézi ügyességük igen nagy.

Leginkább hasonlítanak az eszkimókhoz a Lőrincz-öböl környékén lakó csukcsok, de azért ezek is valódi csukcsok s a tévedés onnan eredt, hogy az »onkilon« név, melyet Wrangel adott nekik, hasonlít az »ankali«-hoz, mely névvel illetik az iramszarvas csukcsok parton lakó rokonaikat. A többi szibériai lakosok az eszkimóktól még inkább különböznek.

A gyümölcs leszedése és elrakása.

Az időjárás, talaj és fekvés változékonysága szerint a gyümölcs érésének ideje is változó. Így tudjuk, hogy szárazabb, napos fekvésű, homokos talajon a gyümölcs sokkal hamarabb ér, mint az agyagos, északibb fekvésű vagy nedvesebb talaj mellett. A téli gyümölcsöt általában az első derek beálltával szedjük, továbbra a fán hagyni nem tanácsos, minthogy a keményebb fagyoktól könnyen szevedhetne. E szabály alól egyedül a birs tesz kivételt, melyet rendszerint addig hagyunk kívül, míg szép sárga színét meg nem kapja.

Szabály továbbá a gyümölcs leszedésénél, hogy az egyáltalában csak akkor történjék, midőn szárával könnyen leválik, melyet fölismerhetünk, ha a gyümölcsöt kissé fölfelé emeljük s ha az minden erősebb nyomás nélkül szárával együtt leválik, jele, hogy érett; míg ellenben ha szára letörik, éretlen. A molyhos őszi barackot, valamint a kajszit sem szabad a fán túlérni hagyni, különben sokat veszít finomságából, míg a csupasz barackoknál a tökéletes érettség idejét bevárhatjuk. Az éretlenül szedett gyümölcs izetlen marad, megfonnyad s haszonvetetlen. Mi a gyümölcsöt magát illeti, némelyik faj mindjárt élvezhető, s ilyen többnyire a nyári gyümölcs, míg mások egy ideig állva válnak élvezhetőkké, s ilyen a téli gyümölcs egyáltalában.

A ringlót szedni legjobb, ha csekély rázásra a fáról leesik.

Harmadik szabály, a gyümölcsöt mindig száraz időjárásakor, midőn sem harmat, sem eső által nem nedvesedett, kell és pedig a reggeli órákban szedni. Legczélszerűbb pedig azt egyenként kézzel leszedgetni, így sokkal továbbra eltartható lesz, mintha azt lerázzuk, vagy leverjük. A lerázás csakis az aszalásra és bornak szánt gyümölcsnél alkalmazható.

A gyümölcs nagy része, különösen pedig az almák, leszedés után izzadni kezdenek, azért is tanácsos azokat míg telelőbe vennők, száraz, lég-

huzamos kamrában szétrakni, s csak miután végkép megszikkadtak, a gyümölcstárba elrakni. A mindjárt szedés után összehalmozott, vagy nedves pinczékbe rakott gyümölcs, hamar megrothad s veszésnek indul, azért is e szabály különös figyelembe ajánlható.

A fölgyűjtött gyümölcs tovaszállítása és elrakása a legnagyobb gonddal és óvatosan történjék, nehogy megsérülve és törődve idő előtt pusztulásnak és vésznek induljon, ezért is a tovább szállítandó finomabb asztali gyümölcs kosarakba finom sarjuszéna közé rétegezve, nem pedig egy halmazba kocsira hányva vitessék a maga helyére.

A téli gyümölcs elrakása céljából mindenképp előtt olyan helyről kell gondoskodnunk, mely a fagy behatásától elegendőleg védve legyen, mert a fagy legnagyobb pusztítója a gyümölcsnek, egy éj, s a legszebb gyümölcs oda van; azért is a gyümölcstárnak olyannak kell lenni, hogy a fagy be ne hatolhasson, e mellett száraznak és szellősnek, de nem melegnek, a meleg a gyümölcs érését siettet, s az ily helyen elrakott gyümölcsöt sokáig eltartani lehetetlen.

A gyümölcstár maga szakaszokra osztva és állványokkal legyen ellátva, melyekre a gyümölcsöt faj szerint sorba rakni lehessen, az igen finom asztali gyümölcsöt úgy rakjuk fel, hogy az egyik a másikat ne érintse, hanem közöttük kis hézagocska maradjon; a többiben magától értetődik, hogy mielőtt a gyümölcsöt a telelőbe vennők, azt gondosan átvizsgáljuk, s a netalán törődötteket vagy rothadtakat elkülönítsük.

Finom alma- és körtefajok ládikákba zabszalma közé rétegezve igen jól eltarthatók; — a birsalmákat külön kamrába rakjuk, minthogy erős illatjuk a többi gyümölcs zamatját rontja.

Télen által a gyümölcstár legalább hetenkint egyszer átvizsgálendő s a netaláni megromlott, vagy már utóérett gyümölcs kiválasztandó. Az utóérés legbiztosabb jele almáknál a színváltozás és illatozás, téli körtéknél a puhulás.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A kecskeméti vasuti árveház céljaira ujabban a következő adományt vettük:

Békási István, vonatmálházó, Hatvan	korona	1 —
A lapunk 36. számában kimutatott összeg ...		400.72

Eddigi összes gyűjtésünk 401.72

Az anarchisták, ezek az emberbőrbe bujtott fenevadak, megint egygyel több érdemet szereztek arra, hogy irgalom nélkül kiirtassanak a föld színéről. Az elmúlt hét folyamán egyikük két lövéssel orozva leterítette az északamerikai Egyesült-Államok köztársasági elnökét, Mac Kinlejt, aki néhány napi kínlás után kiszenvedett. Ezzel hálták meg ezek a bestiák azt a nagy szabadságot és oltalmat, melyet az Egyesült-Államok kormánya nekik nyújtott. A gyilkosság — méltó az anarchistákhoz; de a nagy türelem velük szemben — nem méltó az emberiséghez.

Jó mázólo anyagok készítése. Sokan és sok mindenféle eszközt próbáltak már ki, hogy olyan mázólo anyagot találjanak, mely lehetőleg ellentálljon az időjárás viszontagságainak és teljesen vízmentes legyen. Alábbiakban közöljük ezen anyagok egynémelyikének összetételét, hogy akinek lapunk

olvasói közül akár hivatása teljesítése közben, akár magánhasználat céljaira szüksége lenne rá, azt gyakorlatilag is kipróbálhassa.

Ha mészoldatba sót keverünk, a mészréteg meszelés és száradás után oly keménynyé válik mint a cément és az illető tárgyról lemosás által sem távolítható el.

4 $\frac{1}{2}$ kilogram 2. számú buzalisztet hideg vízzel szirupszerű péppé keverünk; ezt a pépet lassan 25 liter forró vízbe öntjük s az egészhez $\frac{1}{2}$ klgrm. jegeces rézvitriolt teszünk. Ha a rézvitriol a folyadékban teljesen feloldódott, valamely tetszőleges színnek megfelelő festékanyagot keverünk az egészbe és kész a jó és szilárd mázó anyag.

Tíz rész jól megszáritott homok, három rész a levegőn szétmállott mész és két rész krépor 33 százalékos nátronviz-üvegoldattal kevertetik össze. Előbb a homok és a mész vegyítettnek — száraz állapotban — a kréporral, azután a 33 százalékos vizüvegoldattal, melyet 2 rész vízzel kell higítani, kevertetnek vagy péppé vagy folyékonyabb habarcscsá, ahogy a szükség megkívánja.

A verebek. Még a legszenvedélyesebb ornitológus sem tartja talán kedves állatnak a verebet. Kellemetlen csiripelése, falánksága miatt nem szereti senki, de legkevésbé a budapesti ember, akit valaha végzete keresztülvisz az Erzsébet-téren. Amerika azonban külön véleményt jelentett be a verebek érdekében: a cincinnati-i városatyáknak ugyanis nagy volt az ő szívfájdalmuk, hogy nincs a városban veréb. A szívfájdalom eredménye mi lett volna más, mint egy csomó rendes és rendkívüli közgyűlés, amelyen néhány tucat verébkedvelő fő- és albizottságot küldtek ki a kérdés tanulmányozására, hogyan lehetne Cincinnatiban verebeket tenyészteni. A sok bizottság azután hatszáz darab veréb-urfit és hölgyet hozatott Angliából, darabját öt dollárjért. Ez öt esztendővel ezelőtt történt. Ma pedig ismét rendes és rendkívüli gyűléseket tartanak a városatyák, ismét fő- és albizottságokat választanak a kérdés tanulmányozására, hogy mit csináljanak a sok verébbel, mert annyi van már Cincinnatiban, hogy a farmerek kétségbe vannak esve a sok pusztítás miatt. Jutalmakat tűznek ki annak, aki legtöbb verebet pusztít el. Ez a verebek sorsa!

Hogyan él az orosz czár? A párisi »Matin« írja: Egy orosz diplomata, aki nemrég tért vissza Livádiából, érdekes részleteket beszélt el Miklós czár mindennapi életéből. A czár pontban kilenczédfél órakor kel föl. Egyedül öltözködik s közbe megiszik egy csésze teát. Kilencz órakor dolgozószobájába megy s körülbelül egy óráig államtitkársaival tárgyal a legfontosabb ügyekről. Tíz és tizenegy között megreggelizik, azután újra audiencián fogadja minisztereit, meghallgatja jelentéseiket és aláírja a rengeteg sok okmányt, amely a délelőtti folyamán érkezik. Udvari tisztviselőinek becslése szerint a czár átlag naponként háromszáz levelet és rendeletet ír alá. A reggeli után a czár francia, angol és német lapokat olvastat föl és átfutja az orosz tartományok kormányzóinak bizalmas jelentéseit, a melyeket majdnem mindig maga olvas át és czeruzával jegyzetet is ír a papiros szélére. A czár magántitkárai azután lemásolják a jegyzeteket és az érdekelt főtisztviselőknek tudomására hozzák. Munka közben sohasem dohányzik, de sok teát iszik kaviáros szeletekkel. Egy órakor a czár abbahagyja a munkát és a czárnéval együtt megebédel. Délután

egy órától négyig a czár családja körében marad. Sokszor a parkban sétál vagy játszik a kis hercegnőkkel, nagy ritkán regényt olvas vagy más szórakoztató olvasmányt. Négytől hétig a czár ismét dolgozik. Hétkor van az ebéd, utána az estét ismét családjával tölti, de este tíz órakor többnyire visszavonul dolgozószobájába s magánlevelezését intézi el vagy pedig tanulmányozza a kérdéseket, a melyekről másnap dönt. A czár sohasem fekszik le reggeli egy-két óra előtt. Feltűnő, hogy Livádiában milyen könnyen lehet a czár elé jutni, mig például III. Sándor czár idejében csak hosszas utánjárás után, mindenféle titokzatos uton lehetett csak audienciát kapni. Manapság sokkal könnyebben megy a dolog. Nehány katona őrzi a kertet, nehogy csavargók bejuthassanak, egy árbocznál, a melyre föl van vonva az orosz lobogó, egy matróz áll őrt. Ennyi az egész.

Egy vonatkésés oka. A mult héten a Kolozsvárról este 11 órakor induló gyorsvonat utasai részben mulatságos, de különben nem kevésbé bosszantó jelenetnek voltak szemtanúi. A vonat egyik külön kocsiában utazott Károly román király s a királyné Carmen Sylva. Egy előkelő, tizenhat tagból álló társaság ugyanazzal a vonattal Budapest felé akart utazni. A társaság legnagyobb része kolozsvári előkelőségekből s néhány erdélyi huszártisztból állott, akik kicsapongó jókedvvel, pezsgővel sulyosított lakodalmi ebéd után — sehogyssem akartak bele-törődni abba, hogy tulajdonképpen éjjel van s a királyi utasok, eltekintve a többi pasaséroktól is, legnagyobb részt aludni tértek. A jókedvnek s a vig hangulat kitöréseinek azonban nem lehet parancsolni.

A társaság, mely mindvégig megtartotta emelkedett hangulatát, valószínűleg tisztán abból a célból, hogy a saját jóleső szórakozásával a mások nyugalma ne háborítsa — az ügyeletes állomásfőnöktől egyszerűen különkocsit követelt. Összeszaladt az egész vonat személyzete, s minden lehető módon kapacitálni akarták a virágos jókedvben leledző s kardjaikat érelyesen csörtető utasokat, hogy az egyes szakaszban még van hely bőven s így semmi szükség különkocsira. Az állomásfőnök megtagadta a különkocsi engedélyezését s tekintve, hogy a vonat szabályszerű tartózkodási ideje elmúlt, a leghatározottabban felszólította az utazókat, hogy szálljanak be és foglalják el megjelölt helyeiket. S ekkor mi történt? Az egész társaság a vágányok között, közvetlen a mozdony előtt elhelyezkedett, s hiába volt mindennemű rábeszélés, vonatsipolás — nem tágitott.

— Mi bizony mindaddig nem megyünk egy tappodtat sem, — volt a válasz — mig különkocsi nem lesz!

A tréfa nem maradhatott meg a kedélyes formák között. Szó szót követett, miközben a társaság egy tagja harsány hangon sértegető megjegyzéseket tett, melyek csaknem a tettegesség terére vitték a szóváltást. Hogy a harezias utasok kardaffért nem rögtönöztek, annak egyedüli elkerülése csak azáltal volt lehetséges, hogy a szolgálatban levő vasuti tisztviselő engedett. A szalonkocsihoz különkocsit csatoltak, amelyben azután a győztes csapat ázsiai kényelemmel helyet foglalt. Ez a megoldás csaknem egy félórát vett igénybe, amig végre a vonat elindult.

Kétféle követelés. *Tomszkban*, a szibériai nagy kereskedővárosban, a minap egy békebiró előtt a

következő jelenet játszódott le, amely érdekesen világítja meg az orosz viszonyokat:

A békebíró: Következik a *Sarovilli-Kuskowsky*-ügy tárgyalása.

A felperes: Visszavonom a feljelentést.

A békebíró: Miért? Talán megfizette már az alperes az adósságát?

A felperes: Nem.

A békebíró: De hát akkor miért akarja beszüntetni az eljárást?

A felperes: Mert *Kuskowsky* ur, az alperes, rendőrségi felügyelő lett a napokban.

A békebíró: Mi közünk nekünk ehhez?

A felperes: Önt nem érdekli ez a dolog, de engem igen, mert nekem borkereskedésem van.

A békebíró (nevetve): Most már értem... Van önnek egy másik követelése is *Alexejev* Vladimir ellen. Ebben az ügyben is visszavonja a feljelentést?

A felperes: Eszemágában sincs.

A békebíró: Ugyan miért?

A felperes: Hjah, kérem, *Alexejev* nem rendőrségi tisztviselő.

Amerikai vonatrablás. Vakmerő vonatrablásról ad hirt az a távirat, amely a napokban érkezett Amerikából a budapesti főkapitánysághoz, hogy a gyanúsított tetlesek körözését nálunk is elrendeljék. A rablás július 30-án történt Pensylvániában. A *Greaf Notbern* egy vonatára észrevétlenül felkapaszkodott egy ember és amint a vasut *Monta—Maltat* elhagyta, a kocsin át a mozdonyra ugrott. Ott revolvvert rántott elő és a mozdonyvezetőt lelövélssel fenyegette, ha a vonatot meg nem állítja. A mozdonyvezető félelmében megállította egy erdőség közepén a vonatot, ahonnan több fegyveres ember ugrott elő. A vonatvezetőt és gépészt összekötötték, az utasokat pedig fegyveresen visszatartották társaiktól és a vonat pénztárát dinamittal felrobbantották, amelyből 40.000 dollár egészen új, még használatlan papírpénzt elloptak s a lóra ülve eliramodtak. Az a gyanu, hogy a rablók a bankjegyen hamisítják az aláírásokat és úgy hozzák forgalomba. A rablás gyanuja három már büntetett egyénre irányul és most ezeket körözi a rendőrség: *Harvay Logan* dodzsoni születésű 36 éves gulyást, ki gylkosságért, bank- és vonatrablásért volt már büntetve, *Parker Georg* 36 éves, hasonló büntényekért büntetett egyént és *Hanko O. C.* 38 éves gylkoságért körözött munkást. Aki a rablók nyomára vezet a rendőrséget, 6500 dollár jutalomban részesül.

Hosszuéletűek szokásai. *Hannibal Gamour*, akit *Horace Vernet*, a tizenkilencedik század közepének híres festője örökölt meg képein, százhuszonegy esztendő volt és nagyon sok bort ivott és igen sokat evett. *Polotiman* lotharingiai kirurgus, 1525-ben halt meg száznegyven éves korában; a halála előtt való napon még egészen ügyesen elvégzett egy operációt és nem mult el nap, hogy ittas nem lett volna. Egy sziléziai parasztasszony ugyanabban az esztendőben százhetvenöt éves korában halt meg; naponkint megitta az ő rendes adag pálinkáját. Egy *Eleonor Spier* nevű hölgy, aki 1763-han halt meg és százhuszonegy esztendő volt, megőrizte mindvégig szellemi frissességét és soha egy csepp szeszes italt nem ivott.

Amerikai cselédekről. Amerikában új stádiumba lépett a cselédprobléma, Chicagóban megalakult a »National Servant Girl's Union of America«, amely a gazdák szeszélyeivel szemben a következő védelmet követeli a cselédeknek:

1. A munka reggel 5 óra előtt meg nem kezdődhetik és megszűnik abban a pillanatban, amint a cseléd elmosta a vacsoránál használt edényt. Naponkint délutáni két órát maguk számára igényelhetnek a cselédek, azonkívül hetenkint kétszer egész estéjüknek szabadnak kell lennie.

2. Ha a cseléd be akar lépni valamely klubba, az uraságnak az ellen kifogása nem lehet. Mérsékelt számban barátokat is fogadhat a cseléd, feltéve, hogy a maga pénzén vendégeli meg őket.

3. A cselédek barátait sem a konyhából, sem a hátsó folyosóról kitiltani nem szabad. A család tagjai ilyenkor nem zavarhatják meg beszélgetésüket.

4. Hétfőn annyi szabadidőt kell engedni a cselédeknek, hogy bevesárlásokat végezhesenek.

Azok az uzorások, akik ezeket a feltételeket nem fogadják el, a »National Servant Girl's Union« tagjai által bojkottáltatnak.

A leggyorsabb vonat. Egyre folyik a küzdelem a drága időért. A repülő gyorsvonat utja is sokáig tart már a siető embereknek és egyre szédtőbb futású gépeket eszelnek ki. Amerikában a *Canada-Atlantic* vasuton a mulkor egy *Baldwin*-féle mozdonyt próbáltak ki *Ottas* és *Montreal* között. A mozdonyhoz négy nagy személykocsit kapcsoltak. A vonat a 17 angol mértföldes, vagyis 27 $\frac{1}{2}$ kilométeres próbautat 14 perc és 20 másodperc alatt futotta meg, így az óránkénti átlagos sebesség 75·7 mértföld, vagyis 121 kilométer. A vonat a 11. és 12-ik mértföld között haladt a legsebesebben. Ezt a mértföldet, vagyis 1·6 kilométert, 39 másodperc alatt tette meg. Itt a vasut tehát óránkénti 144 kilométer gyorsasággal száguldott tova. Akinek még ez a vonat sem elég gyors, annak igazán nagyon sürgős lehet a dolga.

A vasut áldozatai. Az amerikai vasutak nemcsak abban különböznek az európaiktól, hogy gyorsabban járnak, hanem abban is, hogy több embert gázolnak el. 1888. óta 87·277 embert öltek meg s 469·927 embert sebesítettek meg az amerikai vasutak. A mult évi vasuti baleseteknek 7865 halottja és 59·829 sebesültje van az Egyesült-Államokban.

Helyreigazítás. *Egy hölgy* (nagyobb társasággal egy képtárban): Ez itt a leggyalázatosabb kép az egész gyűjteményben.

Egy ur (ebben a pillanatban mutatják be a hölgynek, aki azonban nem jegyezte meg a nevét): Pedig sajnálom, hogy így vélekedik, mert a kép az enyém.

A hölgy: Csak nem vette meg ezt a silányságot?

Az ur: Ó dehogy, hanem én festettem.

A hölgy (némi köhécselés után): ... Ó ... ropantul sajnálom ... különben az én véleményem nem sokat ér, abszolúte nincs kritikám ... tudja ... én mindig csak azt mondom, amit — mások mondanak.

Magyarázat. Mondd csak papa, a postakocsinak miért van trombitája? — Hogy legyen neki mivel trombitálni, kis fiam! — És miért trombitál a postakocsis? — Azért, mert van neki trombitája.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

Erzsébet.)*

*Oh, mily rettenetes a végzet hatalma!
Hány szívet tör össze a bánat siralma.
Nem kérdezi a sors, ki az, kit választott,
Betelt a végzete és feláldoztatott!
Nincs választás közte, szegény volt vagy gazdag.*

*Im, befejeztelett a nagy szomorú nap.
Rég fekszik nyugodtan a bánatos arcz,
Megtörve a nagy szív, feledve a nagy harcz!
Nagy voltál végtelen, nagy, mint nő még soha!*

*Oh! de miért is volt a sorsod mostoha?
Mért kellett szenvedned, mint a szent Anyának?
Megtört szíved élni s meghalni az által!
Nem, nem, soha, soha, sohasem hiszem el,
Hogy elfelednének, még egy magyar szív ver!*

*Minek neked szobor? Hideg márvány lenne;
Ott élsz te a szívbe' és élsz a nemzetbe!
Nagygyá tett tégedet a nagy szereteted,
Oh! hogy is feledne, míg él, ez a nemzet!
Leborulok én is az Isten trónjára
Imádkozni érted, magyarok bálványá!*

P. L. G.

Az áruló.

Regény.

— Irta: M. Z. —

(Folyt.)

MÁSODIK RÉSZ.

— Ne tulajdonítsák felénkségnek vagy éppen gyávaságnak, — kezdé Veelderren apó a maga elbeszélését — hogy oly aggodalmas óvatosságot fej-
tünk ki házi népemmel együtt a tanyánk védelmé-
ben. Nemcsak egy hosszú és küzdelemteljes élet
tapasztalatai, hanem a legutóbbi hónapok esemé-
nyei tanítottak meg rá bennünket. No meg még egy
körülmény. Bizonyára feltűnt önöknek, hogy csupa
fegyveres leányt láttak az udvaron. Hát ezek az én
leányaim, mind a heten. Ugy a gazdaságban, mint
a ház védelmében ők helyettesítik most a fivéreik-
et. Mert fiaim is vannak, négyen. Csakhogy azok
most nincsenek idehaza. Néhány nap előtt mentek
el észak felé. A hazának rövid idő múltán úgy
látszik nagyobb szüksége lesz reájuk, mint az én
gazdaságomnak. Árulás fenyeget már megint ben-
nünket. A gazok már megint közibénk ékelték ma-
gukat, hogy innen is kiüzzenek bennünket, vagy
szolgáikká tegyenek; miként már nem egyszer, ott
lent, délen. Nem kell önöknek hangoztatnom, hogy
ezek a gazok: az angolok. Akik újabban a benn-
szülötteket, ezeket a vérszomjas feketéket uszítják
és lázítják titokban ellenünk. Azért nem szabad az
én házam tájékán egy feketének puskalövésnyi tá-
volságon belül tartózkodnia. Leányaim pedig igen
jó lövők, egytől-egyig...

*) Mult számunkból technikai akadályok miatt ki-
maradt.

Fritz nem állhatta meg, hogy meg ne kér-
dezze, vajjon az a szőke szépség, aki annyira elüt
a többiektől, szintén az öreg leánya-e?

— Nem — felelé Veelderren apó — nem az
én leányom. De ugy szeretjük mindannyian, mintha
a saját vérünk volna.

Még csak nem is rokonunk. Hanem annak
nagyon szomorú a története, ahogy ez a gyermek
hozzám került... Vagy tizenkét esztendeje annak,
hogy én még odalent laktam, Natálban. Szép far-
mom volt, nagy birtokom, sok jószágom. Isten minden
földi jóval megáldott. Csak egy bajom volt azonban
azzal a birtokkal: hogy embereim egy alkalommal
dus gyémánttelepet fedeztek fel rajta. Alighogy en-
nek híre ment, vége volt az én nyugalmamnak. Az
angol szerencsevadászok, nagy urak és magas hiva-
talokban lévő emberek épp úgy, mint a lator kaland-
orok, mindenféle ürügy alatt, de örökké a nyakamra
jártak. Ha nem sikerült szép szerével, megpróbálták
csellel és erőszakkal. Mind az én gyémánt-telepemen
akart meggazdagodni... Mikor már nem birtam
ellenük védekezni a saját erőmből, az angol gyar-
mati kormánytól kértem segítséget. Ezzel jártam
meg még csak igazán. Kiküldtek a nyakamra egy
tisztelet és vagy husz katonát. Nohát már most a tiszt
kutatta a birtokomon rejlő kincset — katonáinak
segítségével. Ezzel a tiszttel vele volt az állítólagos
felesége is, meg az egyetlen gyermekük, egy gyönyörű
szép szőke leányka. Asszony is, gyermek is igen
sokat szenvedtek a tiszttől, aki rendkívül durván
bánt szegényekkel és csodálatosképpen valóságos
gyűlölettel viseltetett a gyermek iránt. Bizony nem
nézhetett reá, hogy meg ne ütlelje.

Fritz és Duval önkéntelenül is összenéztek
erre. Mindkettőjüknek eszébe jutott utitársuk, Maston
ur, aki egy elvesztett asszonyt, de még inkább egy
elvesztett gyermeket keres évek óta, a világon keresz-
tül-kasul bolyongva. Hányszor elpanaszolta nekik a
baját, szegény! Hányszor kérte őket, hogy bárhol
legyen is, ha a legcsekélyebb nyomra akadnak, őt
erről rögtön értesítsék. Hát ha a gondviselés most
véletlenül segítségére jött a szegény apának?

Fritz ismét megakasztotta Veelderren apó el-
beszélését.

— Nem feltűnően csinos és hirtelenszőke haju
volt az az asszony? Olyan, amit vöröshajúnak szo-
kott nevezni a világ?

Veelderren apó ámulva nézett a két vendégre.
Alig tudott hamarosan szóhoz jutni a nagy csodál-
kozástól.

— Önök talán bizony ismerték vagy ismerik?

— Nem ismertük és nem ismerjük. Csak mi
is hallottunk egyszer valamit egy ilyen szomorú
történetről. Ki tudja, az volt-e az?

— Arról is hamarosan meggyőződhetünk —
veté köze Duval és sietve huzta elő a jegyző-
könyvét. — Talán emlékszik Veelderren gazda annak
a tisztnek a nevére?

— Emlékszem hát. Hogyne emlékezném az
átkozottra? John Friend.

Duval és Fritz e név hallatára izgatottan
ugrottak fel.

— Tehát mégis! — kiálták majdnem egy-
szerre mind a ketten.

Veelderen apó gyanakodni kezdett. Nem tetszettek neki az olyan vendégek, akik azzal a néppel ismeretségben voltak.

— És a leány? — kezdé ismét Duval türelmetlenül. A leány, akit itt láttunk? . . . A kis Mary?

— Ahhoz a leányhoz sem önöknek, sem másoknak semmi közük. Mary most az én gyermekem s az is marad, amíg mozogni tudok. Az a leány az én oltalmam alatt áll. A fölött nem rendelkezik senki!

Veelderen apó egész fenyegető hangon mondotta ezt s úgy neki buzdult, mintha már vinni akarták volna tőle az ő kedvenczét.

— Nem is járunk mi semmi rossz szándékban; hanem meglepett bennünket a sorsnak ez a szeszélyes játéka — engesztelé Fritz az öreg burt. Majd rögtön elbeszélte neki, hogyan jutottak ők mindezeknek a családi dolgoknak a tudomására, és hogy a leány atyja most itt tartózkodik Transzvámban és gyermekét keresi.

Az öreg bur valósággal megrémült e hír hallatára. Hogy őtöle elvigyék az ő kedves Maryjét! Hogy elvigyék messze, olyan messzire, hogy többé viszont se láthassa az ő kedvenczét! Nem, ezt ő nem tudja elhinni. Ez nem lehet igaz. Ezek az emberek csak rá akarnak ijeszteni.

Időbe került, amíg annyira magához tért, hogy újból szóhoz tudott jutni.

— Hát ha nem hiszik el, hogy Mary igazán az én leányom, és hogy nekem több jogom van hozzá mint saját atyjának, hallgassák meg azt is, hogy miként jutott ő az én házamhoz. Ne higgyék, hogy dicsekedni akarok azzal, amit elmondok. Csak a magam jogát akarom bizonyítani vele.

(Folyt. köv.)

Czigányaink a szabadságharcban.

A magyar szeret zeneszó mellett verekedni. A csatákról énekeket szerez, s versekben sir és örül a haza sorsán. A kuruczok tábori nótáit az egész ország énekelte, s tárogató-hangra lépett a paripájuk. Mert a magyar, ha nyeregbe pattant, ha férfiasan és rettenthetetlenül forgatta a kardot, vagy ha a tábor tüze mellett ügyelte csatái drága csillagát, minden időkből úgy szerette, hogy riadó és ringató kürtszóval áradjon el a lelke.

És a midőn ötven év előtt a szabadságharc első hadserege fegyverbe szállt: mire a kardokat kiköszörülték, már készen voltak a tábori zenekarok. Csak úgy maguktól termettek, mint ahogy tavasszal a cserfát beborítja a virág. Csak Görgey Arthur csapatánál nem hangzott zeneszó: a tisztjeit féltette, hogy mulatósakká lesznek. Ez az ember egész életében pesszimista volt. De mikor a felvidéki visszavonulást vezette, a bányavárosokban már mellette voltak a cigányok és nagy tiszti mulatságot rendeztetett.

1848-ban már nem volt tárogató, a tábori zeneszerek kivétel nélkül cigányokból alakultak. E tábori zenekarvezetők legkiválóbbjairól emlékezünk meg pár sorban itt, mert a diadalokban nekik is részük

volt. Nem karddal, hanem hegedűvel: nem az erejükkel, hanem a szivükkel.

Pityó József volt a felvidék leghiresebb zenekarvezetője a Görgey hadseregében. Magassága egy öl volt, a szakálla s haja hófehér s a hegedűjének hangja zokogó. A fiuk nem tudták könnyezés nélkül hallgatni a ma már ösmeretlen »Soihrovoi« Rákóczy-csatadalt. Pityó önként követte Görgeynek Liptón át a Szepességbe vonuló hadait, részt vett az iglói éjjeli csatában s a branyiszkói ütközetben, a mikor a Sturz-hegy szédületes utain vonult vissza a honvéd, Pityó eltévedt a bandájával. Hurbán és Dobrovolnik zendülő hordája elfogta s kicsibe mult, hogy azon melegében fel nem kötötték őket.

Méltó kartársa volt Pityónak a gömörmezei nemzetőrök zenekarának a primása: Dombi Rádics Márton. Részt vett bandájával a Kassa melletti csatában, ahol majdnem elfogták őket a Schlick tábornok katonái. Losonczen augusztus 8-án szemtanuja volt a város felgyújtásának s a dühös oroszok elől a guszonai erdőbe rejtőzött el. Menekülés közben egyre azt kiabálta Márton:

— Jaj, fiaim, az aranyaim!

Mert bár a hazáját nagyon szerette Márton, az aranyakat sem vetette meg . . .

Ekkor zenésítette meg Borzó Miska karmesterrel együtt a Losoncz végromlása című csatadalt, mely hasonlít, sőt tán klasszikusság tekintetében fölül is mulja Bihari nagyhirű »Hatvágás« című verbunkós nótáját. 1857-ben a király előtt annak körutja alkalmával Dombi Rádics Márton »Losoncz végromlását« adta elő s bár »rebellis« volta nyilvános volt a dalnak, szépségeitől áthatva, ő felsége gyönyörrel hallgatta meg.

Érdekes alakja volt Guyon táborának Sági Balogh Jancsi ipolysági zenekarvezető, ki a forradalom előtti és utáni időkből egy félszázadon át volt a Kőburg hercegi család udvari zenésze. Nagy műveltségű ember lévén, József főherceg őt bizta meg az első cigány-magyar szótár szerkesztésével. Sági Balogh Jancsi résztvett a Schlick elleni csatákban Tokajnál és Tarczalnál, ugyszintén az iglói éjjeli csatában s a Branyiszkó-hegy ostromlásánál. Végre sok viszontagság után 1849 augusztus 9-én a szerencsétlen kimenetelű temesvári csatában tűnt föl, a honnan együtt menekült Guyonnal Törökországba. Ott két évig tartózkodott zenekarával, de a honvágy két év múlva visszavezette a haza földjére.

Igen nevezetes szerep jutott a szabadságharcban az öreg Boka Károlynak is. Részt vett Nagy Sándor seregével a Debreczen melletti szerencsétlen csatában, s mig itt Boka lelkesítette a már-már csüggedő sereget, azalatt az orosz portyázó lovaság kirabolta debreczeni házáat, amit tán az életénél is többrebecsült, elvitték száz aranyat érő Bihari-begedűjét s összes ruhaneműit. Alig ért haza Boka

kifosztott házába Debreczenbe, Paskievics herceg orosz fővezér maga elé hívatta. Boka, akinek az oroszok még a csizmáját is elvitték hadizsákmány gyanánt, fapapucsban járult a hatalmas ur elé.

— Hallom hogy türhetően muzsikálsz, hát hegedülj valamit nekünk — szólta herceg.

Boka szemébe nézett az orosz vezérnek, a szeme megvillant, fogta a hegedűjét és egy híres magyar dalt kezdett játszani. A muzsika tisztán érdeklődve hallgatták a szokatlanul merész és bűgva siró dalt, mikor hirtelen előlépett egy magyar gróf s indulatosan rákiáltott a cigányra:

— Hallgass, hallgass, vakmerő!

Az a híres nóta a »Megvirrad még valaha« volt, és az a magyar mágnás: gróf Zichy Ferencz tárnokmester. Mindketten élnek még ma is: a nóta és a gróf...

A gondokájával járt a tábori zenekarban Bunkó Antal bandájával Fátyol Károly cigány s ugyancsak a gondokájával tette emlékezetessé a nevét.

De a cigányok büszkesége a tavaly elhalt Sárközi Ferkó, egykori híres pesti primás volt, aki pompás játéka, intelligenciája s műveltsége folytán csakhamar hadnagyi rangot nyert. Mint karmester Nagy Sándor hadtestéhez volt beosztva, hol a 47-ik zászlóaljhoz tartozott, melynek Inkey Kázmér volt az őrnagya. E vitéz zászlóaljjal résztvett Budavár ostrománál, Komáromnál és a sarkadi ütközetben. A honvédhadnagy-karmestert Világosnál elfogták s az aradi vár börtönébe zárták. Egy szemle alkalmával véletlenül megpillantotta gróf Forgách Sándor kormánybiztos a barna képű fiút. A gróf valaha Bécsben gárdistáskodott, ahol sokat mulatott cigányhegedű mellett. Az egykori gárdista most felismerte a cigányt és Sárközi hadnagyot azonnal szabadon bocsátatta.

A legnagyobb szerepet valamennyi tábori zenekar-vezető közt a most is élő Salamon János kolozsvári primás vitte, aki a Bem erdélyi hadtestéhez tartozó 31-ik honvéd-zászlóaljhoz volt beosztva, Bogdánfy Antal százados parancsnoksága alatt. A magyar és erdélyi cigányprimások nesztora, ki már 1886-ban ülte 50 éves primási évfordulóját, most is a legnagyobb tüzzel játszik, akinek viselt dolgairól bátran lehetne írni valami cigány-regényt. Salamon a forradalom kezdetén gróf Teleki József erdélyi gubernátor rendeletére hetenként háromszor zenével kísérte a verbunkosokat.

Salamonék az akkoriban divatba jött közkedveltségű huszárnótákat huzták, mint: »Huszár vagyok lelkem-babám, az is maradok«. Tetejébe rendszeren Biharinak egy verbungós dala jött, amit Salamon saját szerzeményével toldott meg, miközben folyt a bor, csengett a foglalóba adott huszas. Sok nekilelkesült legénynek a fejébe akkor nyomták a Palatinus-huszárok csákóját.

Salamon János és barna társai zenével lelkesítették a vitézeket. Rézhangszereikkel Bem hadtestéhez vonultak be, vörös szalaggal és fehér siphákban. Óriási lelkesedés közt játszották menetközben a Rákóczy-, Batthyány-, Klapka-indulókat. A harczi riadó feledtetett fáradságot, veszélyt: a honvédek az induló hangjai mellett rohantak előre.

A tüzkeresztséget a piski-i hidnál kapták meg a lelkes cigányok, akik akkoriban már az ütközet reggelén, riadó zeneszóval járták be a tábort s lelkesítették a honvédeket a harczra. A huszonkét lelkes, barna zenészből az öreg Salamonon kívül Nagy András klarinétos, Salamon András és Antal György 1848—49-iki vadászskürtösök élnek. Miután a harcz hevében, valamint az idő viszontagságaitól megviselt hegedűiket csak a tábori tüzeknél használták, a piski-hidi ütközetnél Bem a cigányokat a tartalékhoz rendelte. Itt egy-egy segélycsapatként induló zászlóalj élén mentek bizonyos távolságig, harczvágyat oltva a vitézekbe a »Föl, föl vitézek a csatára!« kezdetű ismert harczi dallal.

E lelkesítő csatadal akkordjaiból rendszeren átcsaptak Salamonék a »Kossuth Lajos azt üzent« forradalmi nótába, mely gyújtó hatással volt még a fáradt honvédségre is. Salamon szerint soha nagyobb érzéssel nem játszottak a banda tagjai, mint a harcz hevében.

Menetközben többnyire az »Akkor csinos a bakancsos« czimű népdalt játszották a cigányok, akik ilyenkor és az ütközetnél néhány régi, Rákóczy korabeli tárogatón játszottak. Soknak pikulája és klarinétja, fagottja és vadászskürtje volt s ezeknek szivdobogtató muzsikája nem egy győzelmet biztosított.

Salamont három izben érte az a szerencse, hogy Bem tábornoknak játszott, közvetlen a gróf Teleki Domokosné-féle házban. Egyszer Kolozsváron Salamon eljátszotta a tábornok kedvenc dalát: »Busul a lengyel hona állapotján...« Bemet egészen kihozta sodrából ez a nóta.

— No, akármit kíván most ez a cigány, teljesitem neki! — szólta lengyelül a hadsegédéhez. Azt hitte, legalább is hadnagyi rangot kell neki adnia.

Mikor Salamon megértette, miről van szó ragyogó szemekkel fordult a tábornok felé:

— Vitéz tábornok uram, ha elveszi a zeneszektől a piros nadrágot és a fehér siphát, még a halóporában is áldani fogjuk!

Bem elcsodálkozott.

— Miért az ördögért akarjátok letenni a piros nadrágot s a fehér siphát?

— Jaj, vitéz tábornok uram, — szólta megvakarva fejét a primás — az ostoba ellenség csupa generálisnak néz bennünket s egyre csak reánk puffogat...

Másnap szürke nadrágba bujtak a cigányok.

És ez a Salamon 1884-ben és 1885-ben Görényben Rudolf trónörökös és Stefánia előtt játszott, és pedig úgy, hogy a fenséges asszony nem egy magyar dalt énekelt vele...

A zempléni 48-as önkéntes csapatok nevezetes primása volt Mányi Lajos, aki még ma is él. A parancsnoka gróf Andrassy Gyula, honvédőrnagy volt. Ő a forradalom után is megmaradt cigánynak, ellenben Andrassy Gyula valamivel magasabbra vitte az őrnagyságnál.

A borsodmegyei nemzetőrök fiatal primása Balázs Kálmán volt, ki atyja oldalán részt vett a görömbői és zsolczi csatában. Az oroszok betörése után a Bikk-hegységbe visszahuzódó nemzetőröket kísérte el a rengetegbe pompás zenéjével. Ugyanilyen fiatal primása volt a beregvármegyei nemzetőröknek Gönczi Károly beregszászi primás és tábori zenekarvezető, kit Görgei hadtestébe osztottak be, a beregiekkel együtt s résztvett a köpcsényi, ácsi és Komáromvár alatti véres csatákban, hol nem egyszer volt alkalma játszani Görgey Arthur táborkarának.

Végül megemlítjük az öreg Bunkó Antal zenekarából kikerült Ráczi Rudi jelenlegi losonczyi primást, aki mint 12 éves fiú látta nyolcz helyen ki-gyuladni Losonczot.

Ime, így vettek részt a magyar szabadságharcban a cigányok. Ő nekik otthont adott a haza s ők forró szívük minden szinpompás érzését adták a hazának. Országos sirásokban együtt sirtak velünk, a golyók halálos záporában dalolva álltak a honvéd mellett s az ő hegedűjükön riadt meg eddig minden győzelmi indulónk!

Olvasóink figyelmébe ajánljuk a következő könyveket:

1. Vasuti élet.

— Irta: **Temesváry Alajos.** —

Ebben a művében szerző keresetlen egyszerűséggel, de megrázó színekben festi a vasuti életnek fáradalmait, kinlódását, nehézségeit, de különösen ezernyi veszélyeit, s a történetek, melyeket itt elmond, igazán megható részleteket tárnak fel az olvasó előtt ebből a ritka nehéz életből. A könyv annál értékesebb, mert szerző a benne szereplő embereket mind ismerte, a velük történt borzalmas eseményeket részben közvetlenül is megfigyelte. Aki elolvasta ezeket a történeteket, az más szemmel fogja nézni a vasuti embert és más véleménynyel lesz annak szolgálata felől. A könyvet tagjaink le-szállított árban, 60 krajczár beküldése mellett rendelhetik meg kiadóhivatalunkban.

2. Bumli.

— Irta: **Temesváry Alajos.** —

Lapunk szerkesztőjének ezen újabbi könyvéről elég annyit mondanunk, hogy aki a vasuti életnek derűs oldalait, kacagató fonákságait is meg akarja ismerni, az olvassa el a Bumlit. Nem fogja

sajnálni sem a fáradságot, sem a pénzt, amit reáfordított. Csak arra a néhány vig dologra kell utalnunk, ami lapunkban a szerző tollából eddig megjelent és mindenki tisztában lesz azzal, hogy jó könyvet kap pénzéért. Ára *egy korona*, mely lapunk kiadóhivatalához küldendő be.

Aki egyszerre rendel meg mind a két könyvet, azokat összesen két koronáért kapja.

E két könyvnek nem volna szabad hiányoznia egy vasutas házában sem.

3.

Csitt-esatt.

— Irta: **Csitt.** Fordította: **Csatt.** —

Igen mulattató, pikáns novellafüzér. De csak felnőttek számára íródott. Bolti ára 3 korona, a »Kitartás« tagjai ellenben 2 korona beküldése ellenében rendelhetik meg kiadóhivatalunknál.

ANEKDOTÁK.

Felhasználta. *Biró:* Panaszával elutasítom. »Kutyadisznó« kifejezés nem képez becsületsértést, mert ilyen állat nem is létezik.

Panaszos: Megnyugszom. Isten áldja meg, kutya-disznó biró ur!

*

Ravaszu. Adhatnál öt krajczárt kölcsön.

— Annyi vagyonom legyen, amennyivel kevesebbet is elfogadsz!

*

Jó sziv. Édes papa, ne adjak annak a szegény embernek egy tizfillérest?

— Add oda neki ezt. Itt van . . .

— Édes papa, nem fog megsértődni?

— Nem hát . . . Miért kérde?

— Mert különben megtartanám a tizfillért.

*

Bizalom. Az ön fia nem tud uszni és mégis tengerésznek adta. Mit csinál majd veszély esetén a tengeren?

— Nyugodt lehet, a fiamnak van annyi esze hogy veszély esetén nem megy a tengerre.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Szelkó János, M.-Hosszurét, 4 koronát; Novotny János, Szombathely, 6 koronát; Tóth János, Báltaszék, 6 korona 48 fillért; Szepessy József, Sólom, 6 korona 50 fillért; Buda Ákos, Koskocz, 6 korona 70 fillért; Magyar Dénes, Fogaras, 6 korona 80 fillért; Doór Ferencz, Alsó-Árpás, 11 korona 45 fillért; Virbán János, M.-Bogát, 26 korona 29 fillért; Ehrlich József, Déva, 29 korona 58 fillért; Szathmáry Károly, Uj-Arad, 32 korona 86 fillért; Torzsás György, Temesvár, 43 korona 94 fillért; Deák Rencsisovszky József, Nagy-Becskerek, 50 korona 76 fillért; Proksch Jakab, S.-A.-Ujhely, 59 korona 40 fillért; Somody Imre, Kecskemét, 91 korona 82 fillért; de Rivó József, Bród, 125 korona 87 fillért köszönettel nyugtázzuk, megfelelően elszámoltuk. — Reinsmitt János, Tisza-Ujlak, junius és julius hónapokra;

Aradi Ferencz, Ujpest, julius és augusztus hónapokra; Csorba András, Selyp, julius és augusztus hónapokra; Skvorác János, Doberlin, augusztus hóra, főlöslég 1 korona; Razga János, Budapest, augusztus hóra; Halász Sándor, Petrosény, augusztus hóra; Gallasz Sándor, Czece, augusztus hóra; Molnár Éva, Budapest, augusztus és szeptember hónapokra; Ábrahám Sándor, Keped, augusztus és szeptember hónapokra; Dolling Henrik, Budapest, augusztus és szeptember hónapokra; ifj. Gönczi Károly, Szatmár, julius, augusztus és szeptember hónapokra; Mlinárics János, Budapest, julius, augusztus és szeptember hónapokra; Für Vilmos, Fogaras, szeptember és október hónapokra; Asztalovszky Kálmán, Dovalló, szeptember és október hónapokra; Ehrenfeld József, Komárom, augusztus, szeptember és október hónapokra; Piha Anna, Szerencs, október, november és december hónapokra; Weisz Miksa, Budapest, márczius, április, május, június, julius és augusztus hónapokra könyveltük.

Felelős szerkesztő: **Temesváry Alajos.**

Melyik izr. vasuti tisztviselőnek

volna szándékában egy csinos, művelt és háziisan nevelt leányt nőül venni?

Arcképpel ellátott ajánlatok »15000 korona« jeligével a kiadóhivatalba kéretik.

Kalauz

cserélni óhajt a miskolci üzletvezetőség területéről vagy Budapestre vagy Szabadkára. Szives ajánlatokat e lap kiadóhivatalába kér.

Cserélni óhajt

váltóór olyan vidékre, ahol magyar iskolába járathatná gyermekeit.

Czim a kiadóhivatalban tudható meg.

TANKÖNYV

A VASUTI ALTISZTI KÉPESÍTÉSHEZ.

- TARTALMA: I. Történelem.
II. Földrajz.
III. Természettan.
IV. Számtan.
V. Mértan.

Irta: **KERTÉSZ ÁRMIN**

m. kir. áll. vasuti hivatalnok.

A könyv megrendelhető szerzőnél, Budapest, Dohány-
uteza 28. sz. és lapunk kiadóhivatalában.

Bolti ára 2 korona 20 fillér.

A „Kitartás” tagjai és előfizetői megrendelhetik kiadóhivatalunk útján 1 korona 60 fillér kedvezményes árban.

Cserélni óhajt

állomási előljáró egy olyan kartársával, aki egy felsőbb iskolákkal biró városba szeretne jutni.

Czim: Állomási előljáró Becskerek, Vámház.

Eladó telek.

Dunakesz állomástól félórnyira fekvő Kis-Alag (Kundháza) telepen 600 □öles szép fekvésű telek szabad kézből eladó. Czim: Budapest, Csengery-
utca 45. sz., III. em. 24.

Pályafelügyező

bármely magyar városba cserélni óhajt, ahol gyermekét iskolába járathatná.

Czim: Bognár Béla, pályafelügyező, Szent-Iván-Zsabnó, Horvátország.

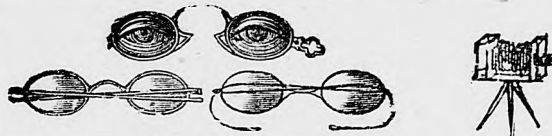
HATSCHÉK BÉLA

utóda: FRISCH IGNÁ CZ

lát- és műszerész

BUDAPEST, csak VII., Erzsébet-körut 5. sz.

(a New-York kávéháztól 2-ik ház).

Látszerészeti cikkekben, emberi műszemek minden színben 10 koronától feljebb (műszemek betételeért külön díj nem lesz számítva).

Szemüvegek, orrcsüptetők, minden szemhez külön választva 2 koronától feljebb.

Színházi és tábortábori látcsövek börtokkal 10 koronától feljebb.

Légsulymérők, különböző célra szolgáló hőmérők stb. 1 koronától feljebb.

Rajzeszközök, mérőszalagok, mérőpálczák, szintezők stb.

Fényképezési cikkekben kézi és állványos kamarák a hozzá szükséges kellékekkel gyári áron (sötét szoba használat- és tanításért külön díj felszámítva nem lesz).

Villamos házi sürgöny és telefonok berendezése és azok jókarban tartása ép úgy a

Villamos világítási berendezések vagy azok átalakítása stb. a legolcsóbb áron számítva.

Arjegyzékemet az üzletben díjtalanul adom.

Vidékre bérmentve küldöm.

☛ Központi telefon-összeköttetés 62—87. ☛

A »Kitartás« egyesület tagjai, tagsági jegyük felmutatása ellenében, 15% árkedvezményben részesülnek, mely kedvezményből csak a fényképezési papírok és cikkek vannak kizárva.